

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)

1.1. Republička radiodifuzna agencija postavila je na svojoj Internet prezentaciji izveštaj svoje službe za nadzor i analitiku koji se odnosi na ispunjavanje zakonskih i programskih obaveza Radio televizije Srbije. Izveštaj se odnosi na period od januara do marta 2010. godine.

Ovo je prvi izveštaj takve vrste koji je Radiodifuzna agencija objavila. Podsetimo, vršenje nadzora nad emiterima, pa i ustanovama javnog servisa, jeste zakonom utvrđena nadležnost Agencije. Analiza se ograničava na kvantitativne prikaze ispunjavana programskih kvota predviđenih Zakonom o radiodifuziji (udeo programa na srpskom jeziku, udeo sopstvene produkcije, udeo programa nezavisnih produkcija), te udela pojedinih programskih žanrova u ukupnoj ponudi, i udela programa namenjenih specifičnim društvenim grupama (npr. programa na romskom jeziku). Izveštaj ne sadrži uporednu analizu sa programima javnih servisa u Evropi ili regionu, niti pak uporednu analizu sa programima komercijalnih emitera u Srbiji. Zaključak izveštaja je da RTS ispunjava sve nadzirane programske obaveze, izuzev kvote od 10% za nezavisne produkcije koja nije u potpunosti postignuta u kvartalnom razdoblju (istini za volju, Zakon i ne predviđa obavezu da se ova kvota ispuni u svakom pojedinačnom tromesečnom periodu, već isključivo na godišnjem nivou). Iz same statistike koju izveštaj nudi, mogu se primetiti i druge stvari, npr. da je zbirno računat udeo dečijeg i naučno-obrazovnog programa manji od udela oglašavanja, TV prodaje i najava programa. Svakako je dobro što je ovaj izveštaj napravljen i što je učinjen dostupnim javnosti. Trebalo bi, međutim, insistirati da naredni ovakvi izveštaji budu, pored kvantitativne, posvećeni i kvalitativnoj i uporednoj analizi programa.

1.2. Srboljub Bogdanović iz Republičke radiodifuzne agencije izjavio je za dnevni list „Danas“ da se broj povreda Zakona o oglašavanju na programima elektronskih medija u prethodnom periodu smanjio. Ovo smanjenje je u odnosu na pojedine vrste povreda koje su u praksi bile najčešće, višestruko. Bogdanović je posebno naveo primer oglašavanja u kajronima van reklamnih blokova, koje je smanjeno četiri do pet puta. Moguće je da su na to

uticale prekršajne prijave koje je RRA podnela povodom povreda iz januara, kao i razgovori koje je Savet imao sa predstavnicima emitera, rekao je Bogdanović. Naime, RRA je početkom marta podnela prve prekršajne prijave protiv svih šest emitera sa nacionalnom frekvencijom, zbog ukupno 329 povreda odredaba Zakona o oglašavanju uočenih u januaru, a tim povodom bila je održana i konferencija za novinare. Uglavnom nisu poštovane odredbe o trajanju i označavanju reklamnih blokova, vremenskom razmaku između njih, trajanju emisija TV prodaje, kao i o emitovanju reklama tokom vesti i dečijih emisija. RRA je u međuvremenu počela da podnosi prijave i protiv radijskih emitera sa nacionalnom frekvencijom.

Podsetimo, Republička radiodifuzna agencija je objavila da je u januaru RTS imao 33 povrede Zakona o oglašavanju, TV Pink 36, TV B92 63, Happy TV 102, Košava 85, Foks šest, a Avala četiri. Interesantno je da Bogdanović sada navodi povredu Zakona koja se ogleda u oglašavanju u kajronima (trčecim slovima) van reklamnih blokova, kao primer vrste povrede koje sada ima četiri do pet puta manje. Podsećanja radi, kada je Agencija na svojoj konferenciji za štampu iznela podatke o broju povreda Zakona u januaru, prezentovane brojke ovu povredu uopšte nisu obuhvatale. Naime, da su te povrede tada bile brojane, rezultati bi bili drugačiji, posebno imajući u vidu da je oglašavanje kajronima van reklamnih blokova bilo izuzetno često, posebno na Televiziji Pink. Iako je svakako dobro ako se sada beleži manji broj povreda nego u januaru, čudno je da Agencija razlog za optimizam nalazi u smanjenju vrste povrede koju u januaru, iz nikada do kraja razjašnjenih razloga, uopšte nije brojala kao povredu.

1.3. Republička radiodifuzna agencija objavila je 21. maja saopštenje u kome se ukazuje na veći broj predavki povodom nekulturnih sadržaja u programima većeg broja nacionalnih emitera. Savet RRA doneo je odluku da se predavnici emitera pozovu na razgovor u kome će im se ukazati na neprihvaljivost emitovanja programa čiji se veliki deo sastoji od psovanja, uvreda kao i od verbalnog ekstremizma svake vrste. Savet RRA ukazao je na potrebu da se televizijski i radijski programi usklade sa pravilima elementarne pristojnosti, kao i na to da potreba za što većom gledanošću i privlačenjem pažnje ne može biti opravdanje za emitovanje skarednih i uvredljivih sadržaja, niti za afirmisanje vrednosti nedopustivih za civilizovano društvo. Samo nekoliko dana kasnije, 25.5.2010. godine, Savet Republičke radiodifuzne agencije održao je hitnu sednicu zbog neprimerenog ponašanja učesnika rijaliti šoua Farma na televiziji Pink. Od Pinka je zatraženo da se javno izvini zbog neprimerenog sadržaja u programu, ali „ne u ime učesnika Farme, već u svoje ime“. Jedan od zahteva je i da se dnevni pregledi „očiste“ od psovki i uvredljivog sadržaja, kao i da se posveti velika urednička pažnja tokom živih prenosa. To podrazumeva da se, ukoliko počne neki incident, aktivira kamera koja snima drugi deo imanja na Farmi ili da se prekine prenos, objasnio je

Srboljub Bogdanović iz Republičke radiodifuzne agencije. Takođe, od Pinka je zahtevano da stavi oznaku da program nije preporučljiv mlađima od 18 godina.

Ono što je posebno interesantno u vezi sa ratom koji je Republička radiodifuzna agencija objavila „nekulturnim sadržajima“, odnosno pre svega psovka u televizijskim i radijskim programima, jeste pozivanje na član 7. stav 1. Konvencije o prekograničnoj televiziji kao osnov. Podsetimo, navedena odredba predviđa da svi programski prilozima, u pogledu njihovog prikazivanja i sadržaja, imaju poštovati dostojanstvo ljudskog bića i osnovna prava drugih. Posebno, programski prilozima ne smeju biti nepristojni, a naročito ne smeju sadržavati pornografiju, te ne smeju neprikladno isticati nasilje ili podsticati rasnu netrpeljivost. Kodeksom ponašanja emitera Republičke radiodifuzne agencije, takođe je predviđeno da su emiteri dužni da suzbijaju ekstremizam i uvrede u svojim programima, kako u ponašanju voditelja programa, tako i u izražavanju gostiju. Čini se, međutim, da postoji tendencija da se ove odredbe dosta široko tumače, te da se slobodniji jezik i apriori zabranjuje, čak i u vreme kada deca po pravilu ne prate program i, što je još gore, čak i bez udublivanja u kontekst u kome se takav govor koristi, što bi opet moglo dovesti, u pojedinim slučajevima, do nesrazmernog ograničavanja slobode izražavanja.

2. REPUBLIČKA AGENCIJA ZA TELEKOMUNIKACIJE (RATEL)

2.1. Republička agencija za telekomunikacije podnela je Narodnoj skupštini Republike Srbije svoj Izveštaj o aktivnostima za 2009. godinu, sa okvirnim planom rada RATELa u 2010. godini. Skupštinski Odbor za saobraćaj i veze razmatrao je ovaj izveštaj na sednici održanoj 7. maja. Nakon rasprave, članovi Odbora jednoglasno su prihvatili izveštaj.

Zakonom o telekomunikacijama predviđeno je da RATEL priprema i podnosi Vladi i Skupštini godišnji izveštaj (uključujući i finansijske obračune) o svojim aktivnostima, koji obuhvata naročito izveštaje o razvoju telekomunikacija u Republici Srbiji, primeni principa tarifne politike na propisane usluge, dostignutom nivou realizacije usluga univerzalnog servisa, sa procenom stepena zadovoljenja potreba korisnika, te nameni i dodeli radio frekvencija za civilne potrebe. Zakonom je takođe propisano da se ovaj izveštaj objavljuje na način predviđen Statutom RATELa. Statut RATELa predviđa da se izveštaj objavljuje na Internet prezentaciji Agencije. Ovo je i urađeno 19. maja, kada su na Internet prezentaciji Agencije objavljeni godišnji izveštaj, finansijski izveštaj i izveštaj ovlašćenog revizora za 2009. godinu.

2.2. Dana 24.5.2010. godine, RATEL je doneo dva rešenja o produženju rokova za početak rada radio stanica po ranije izdatim dozvolama JP RTV Vrnjačka Banja.

Članom 71. Zakona o telekomunikacijama predviđeno je da radio stanica mora početi sa radom najkasnije u roku od jedne godine od dana izdavanja dozvole, osim ako posebnim zakonom nije drugačije određeno. Istim članom Zakona, predviđeno je i da korisnik koji iz objektivnih razloga nije u mogućnosti da u navedenom roku pusti u rad radio stanicu, može da, u pisanoj formi, najkasnije 15 dana pre isteka roka za početak rada radio stanice, podnese zahtev za produženje roka, u kome je dužan da navede razloge zakašnjenja. U konkretnom slučaju, JP RTV Vrnjačka Banja pozvala se na više neuspešnih aukcija radi privatizacije kao objektivni razlog ne mogućnosti da u zakonom predviđenom roku pusti u rad radio stanicu, što je RATEL uvažio.

DRŽAVNI ORGANI

3. NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

Narodna skupština Republike Srbije je usvojila zakone o izmenama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i o izmenama i dopunama Zakona o obeležavanju Dana žalosti na teritoriji Republike Srbije, o čemu je više reči bilo u delu ovog izveštaja koji se bavi monitoringom procesa usvajanja novih zakona. Takođe su usvojeni i zakoni o potvrđivanju međunarodnih akata iz oblasti telekomunikacija od značaja za predstojeću digitalizaciju radiodifuzije. Potvrđeni su Završni akti Regionalne konferencije o radio-komunikacijama za planiranje digitalne terestrijalne radiodifuzne službe održane u Ženevi 2006. godine i Protokola o izmenama i dopunama određenih delova Regionalnog sporazuma za Evropsku radiodifuznu zonu (Štokholm, 1961.) sa Rezolucijama (RRC-06-Rev.ST61). Završnim aktima Regionalne konferencije RRC-06, u članu 12. propisana je dužina trajanja tranzicionog perioda za prelazak sa analognog na digitalno teretrijalno emitovanje televizijskog programa. Ovaj period naime traje do 17. juna 2015. godine. Po isteku tranzicionog perioda sve zaštićene frekvencije iz Analognog plana neće se više štiti, odnosno štitiće se samo nova digitalna raspodela. Upravo rukovodeći se ovim aktom, ali i Preporukom Evropske Komisije, COM (2005) 204, kojom je članicama Evropske Unije sugerisano da prekinu sa analognim emitovanjem i da potpuno pređu na digitalno emitovanje televizijskog programa do početka 2012. godine, Vlada Republike Srbije, u Strategiji digitalizacije, odredila

je 4. april 2012. godine kao datum potpunog prelaska na digitalno zemaljsko emitovanje televizijskog programa u Srbiji.

4. MINISTARSTVO ZA TELEKOMUNIKACIJE I INFORMACIONO DRUŠTVO

Vlada Republike Srbije usvojila je predlog Zakona o elektronskim komunikacijama i uputila ga Parlamentu na usvajanje po hitnom postupku 28.5.2010. godine, saopštilo je Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo.

Nacrt Zakona koji je usklađen sa regulatornim okvirom EU 2002 i koji omogućava dinamičniju liberalizaciju u oblasti telekomunikacija, jača poziciju i ulogu nezavisnog regulatornog tela, uvodi nove mehanizme za zaštitu korisnika, obezbeđuje veću transparentnost u donošenju odluka, unapređuje predvidivost regulatornog okvira i vladavinu prava, izradila je radna grupa Ministarstva za telekomunikacije, nakon čega je samo Ministarstvo radilo na daljem međuresornom usklađivanju teksta Nacrta, pre nego što ga je Vlada usvojila. Predlog Zakona je od izuzetnog značaja za medijski sektor, a pre svega za elektronske medije. Naime, Predlog redefiniše uslove za pružanje usluga elektronskih komunikacija, podrazumevajući pod tim i uslove za distribuciju radio i televizijskog programa. Za razliku od dosadašnjeg mehanizma odobrenja za pružanje usluga distribucije radio i televizijskog programa (npr. odobrenje za pružanje usluga distribucije radijskih i televizijskih programa preko kablovsko distributivne mreže, odobrenje za pružanje usluga distribucije radijskih i televizijskih programa preko satelita ili odobrenje za pružanje Internet usluga), predloženo je rešenje kojim se ove usluge pružaju po režimu opšteg ovlašćenja, odnosno neposredno na osnovu zakona, dok su dozvole predviđene isključivo za korišćenje numeracije i radio-frekvencija. Nacrt posebno predviđa da će pri određivanju uslova i načina korišćenja radio-frekvencija za distribuciju i emitovanje medijskih sadržaja, Agencija za elektronske komunikacije (koja preuzima nadležnosti RATELa) ostvarivati saradnju sa organom nadležnim za radiodifuziju, te da će, kada je to Zakonom o radiodifuziji propisano, dozvole za korišćenje radio-frekvencija izdavati isključivo na zahtev regulatornog tela za radiodifuziju. Agencija za elektronske komunikacije takođe će biti ovlašćena da, na zahtev regulatornog tela za radiodifuziju, utvrđuje obaveze prenosa određenih programa (tzv. „must carry“ regulatorna obaveza). Nacrt takođe predviđa da će Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo, na predlog Agencije za elektronske komunikacije, koji se priprema u saradnji sa regulatornim telom za radiodifuziju, doneti akt o prelasku sa analognog na digitalno emitovanje televizijskog programa i pristup multipleksu u zemaljskoj digitalnoj radiodifuziji. Ovim aktom urediće se naročito način i vremenski raspored prelaska, zahtevi i dinamika u pogledu uspostavljanja mreže za distribuciju digitalnog televizijskog programa.

zahtevi za formiranje multipleksa, obim korišćenja radio-frekvencija, u meri neophodnoj za uspešno obavljanje prelaska na digitalno emitovanje televizijskog programa. JPU „Emisiona tehnika i veze”, u skladu sa navedenim aktom, biće izdata pojedinačna dozvola za korišćenje radio-frekvencija i biće obavezano da uspostavi elektronsku komunikacionu mrežu za multipleksiranje, distribuciju i emitovanje digitalnog televizijskog programa. Način korišćenja preostalih radio-frekvencija namenjenih zemaljskoj digitalnoj radiodifuziji, kao i pružanju širokopojsnih servisa (digitalna dividenda), utvrdiće Vlada nakon okončanja procesa prelaska na digitalno emitovanje, na predlog Ministarstva, a po sprovedim javnim konsultacijama.

5. MINISTARSTVO KULTURE

Srbija će sredinom jula dobiti svoju medijsku strategiju, koja se upravo radi u Ministarstvu kulture, izjavila je pomoćnica ministra za medije Nataša Vučković Lesendrić na dvodnevnoj konferenciji u Medija centru pod nazivom „Višegradska četvorka: učenje iz iskustva”. „Medijska studija” pokazaće u kojoj meri je današnja medijska scena u Srbiji usklađena sa evropskim kriterijumima. Taj dokument biće baziran na uporednoj analizi stanja na medijskoj sceni i zakonodavstva tri evropske zemlje, i to Danske, Nemačke i Austrije, koje su izabrane zbog etničkih specifičnosti, broja stanovnika, položaja javnih servisa i lokalnih medija, sa jedne strane, i Srbije sa druge, a koju su za potrebe Ministarstva sačinili evropski eksperti. „Tokom ove godine biće usvojen i novi zakon o novinskoj agenciji Tanjug i izmenjena uredba o Međunarodnom radiju Srbija, kojima će biti utvrđen njihov položaj i finansiranje,“ najavila je Nataša Vučković-Lesendrić. Pomoćnica ministra izjavila je da je Ministarstvo svesno problema koje donose subvencije samo jednoj novinskoj agenciji i hoće da isključi mogućnost nelojalne konkurencije.

Podsetimo, izrada Medijske strategije, jeste svojevrsna koncesija vlasti medijskom sektoru, koja se u fokusu javnosti našla nakon nepodeljenih kritika prošlogodišnjih izmena Zakona o javnom informisanju, za koje je stručna javnost ocenila da su neustavne i da ozbiljno narušavaju i ograničavaju slobodu izražavanja. Već tada, Ministarstvo je formiralo radnu grupu za izradu medijske strategije u koju su ušli predstavnici novinarskih i medijskih udruženja. Radna grupa nije, međutim, bila aktivna u prethodnom periodu, budući da se čekala Medijska studija koju je ministarstvo naručilo od evropskih eksperata, a čija izrada je finansirana sredstvima takođe evropskih fondova. Za očekivati je, međutim, da nakon obelodanjivanja Medijske studije, sredinom juna, već formirana radna grupa bude reaktivirana, a kako bi se i kroz nju omogućile najšire konsultacije sa novinarskim i

medijskim udruženjima o razvojnim mogućnostima medijskog sektora u Srbiji u predstojećem periodu.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE

6. OFPS, kolektivna organizacija za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma

Pregovori o jedinstvenoj tarifi naknada za emitovanje, reemitovanje i javno saopštavanje fonograma i na njima zabeleženim interpretacijama, između Organizacije proizvođača fonograma Srbije i Organizacije za zaštitu prava interpretatora PI, sa jedne strane, i reprezentativnog udruženja iz reda korisnika komercijalnih emitera, Asocijacije nezavisnih elektronskih medija (ANEM) sa Asocijacijom profesionalnih emitera Srbije (APRES), sa druge strane, doživeli su definitivni krah tokom maja. Po Zakonu, sada predlog tarife određuje upravni odbor organizacije i dostavlja ga Komisiji za autorsko i srodna prava na mišljenje, a tek ukoliko Komisija bude mišljenja da predlog tarife ne obuhvata prava za koja konkretne organizacije imaju dozvolu za kolektivno ostvarivanje ili da naknada nije određena u skladu sa pravilima propisanim zakonom, organizacije su dužne da ponove pregovore sa reprezentativnim udruženjem korisnika, ili da dostave novi predlog tarife Komisiji na mišljenje. Ukoliko bi Komisija i u drugom krugu ocenila da naknada nije određena u skladu sa pravilima propisanim zakonom, ovlašćena je da sama donese odluku o tarifi. Ono što dodatno komplikuje čitav proces, jeste činjenica da Vlada, koja bi trebalo da imenuje članove Komisije za autorsko i srodna prava, to još uvek nije učinila.

Razlozi koji stoje iza propasti pregovora, ogledaju se u nespremnosti kolektivnih organizacija da učine realne ustupke u smislu relaksacije svojih tarifa. Naime, rešenja novog Zakona o autorskom i srodnim pravima iz 2009. godine, koja se tiču načina formiranja tarife organizacija za kolektivno ostvarivanje ovih prava, bila su rukovođena neodrživošću rešenja iz prethodnog Zakona iz 2004. godine, kojim je kolektivnim organizacijama bila data sloboda da potpuno samostalno odrede tarifu. Kolektivne organizacije su tokom pregovora tvrdile da su njihove stare tarife, bez obzira na činjenicu što su donete samostalno i bez konsultacija sa korisnicima, toliko niske da za dodatnu relaksaciju nema prostora. Korisnici, sa svoje strane, nisu mogli da prihvate da tarife, čiji je način formiranja bio toliko nepravičan da je naveo zakonodavca da promeni čitav zakon, ostanu suštinski identične po ukupnom obimu naknada. U narednom periodu neophodno je izvršiti dodatni pritisak na Vladu da u skladu sa

Zakonom imenuje članove Komisije za autorsko i srodna prava, kako bi tarife napokon bile utvrđene.

7. SOKOJ, kolektivna organizacija za zaštitu autorskih prava autora muzičkih dela

Pregovori o jedinstvenoj tarifi naknada za emitovanje muzičkih dela, između SOKOJa - Organizacije muzičkih autora Srbije sa jedne strane, i reprezentativnog udruženja iz reda korisnika komercijalnih emitera, Asocijacije nezavisnih elektronskih medija (ANEM) sa Asocijacijom profesionalnih emitera Srbije (APRES), okončani su neuspešno tokom maja. Sve što je u tom smislu navedeno u prethodnom delu ovog izveštaja vezano za OFPS, kolektivnu organizaciju za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma, odnosi se i na SOKOJ.